

A M A G Y A R K Ö Z T Á R S A S Á G N E V É B E N !

A Debreceni Ítéltábla a Dr. Lőrincz István ügyvéd (4400 Nyíregyháza, Iskola u, 3. I/3.) által képviselt felperes neve (felperes címe) felperesnek, a Dr. Kónya Ügyvédi Iroda (4025 Debrecen, Piac u. 43/B. fszt/4.; ügyintéző: Dr. Kónya Judit ügyvéd) által képviselt alperes neve (alperes címe) alperes ellen, kártérítés megfizetése és járulékai iránt indított perében, a Hajdú-Bihar Megyei Bíróság 2006. május 16-án meghozott 6.P.21.504/2005/36. számú ítélete ellen, a felperes részéről 39. sorszám alatt benyújtott fellebbezés alapján - a 2007. március 28. napján megtartott nyilvános tárgyaláson - meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Debreceni Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg az alperesnek 15 nap alatt 160 000 (Egyszázhatvanezer) Ft másodfokú perköltséget.

Ez ellen az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s :

A felperes az alperes házastársa **R.I.** által a sérelmére elkövetett bűncselekménnyel okozott 6 719 187 Ft kára és járulékai megfizetésére kötelezés iránt terjesztett elő keresetet az alperes ellen, „A házasságról, a családról és a gyámságról” szóló, többször módosított 1952. évi IV. törvény (Csjt.) 27.§ (1) bekezdésére és 30.§ (2) és (3) bekezdéseire hivatkozással.

Állítása szerint az alperes és házastársa között a bűncselekmény elkövetésekor életközösség és vagyonközösség állt fenn, amelyre tekintettel az alperes is felelős a házastársa károkozásáért.

Az alperes az ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte. Nem vitatta, hogy **R.I.**-nak 2002. júniusáig a házastársa volt és azt sem, hogy **R.I.**-t a büntető bíróság a felperes sérelmére elkövetett bűncselekmény miatt jogerősen elítélte, valamint kártérítés fizetésére kötelezte. Azzal védekezett, hogy **R.I.**-nal a házastársi életközösséget már 1997-ben megszakította, annak ellenére, hogy a ... szám alatti lakást továbbra is közösen használták, a lakás helyiségeinek és fenntartási költségeinek megosztásával. Állítása szerint 1997-től kezdődően **R.I.**-nal semmilyen gazdasági közösségben nem volt. Előadta, hogy a saját jövedelmét maga kezelte, a különváltan élő **R.I.** nyugellátását pedig azért, hogy abból a lakásfenntartási költségei fele részét le tudja vonni. A nyugdíj másik felét azonban mindenkor átadta **R.I.**-nak. Állítása szerint **R.I.**-nal 1997-től semmilyen közös pénzkezelésük nem volt. A lakóhelyül szolgáló ingatlanon kívül pedig egyéb vagyonnal nem rendelkeztek.

Az elsőfokú bíróság a bizonyítási eljárás lefolytatását követően meghozott 36. sorszámú ítéletével a felperes keresetét elutasította és kötelezte a felperest, hogy fizessen meg az alperesnek 15 nap alatt 403 151 Ft perköltséget azzal, hogy a perben le nem rótt eljárási illetéket a felperes helyett az állam viseli.

Megállapította, hogy az alperes a kereset jogalapjaként megjelölt Csjt. 30.§ (2) és (3) bekezdése alapján a felperes felé nem tartozik helytállási kötelezettséggel **R.I.** perbeli tartozásáért. A Csjt. 30.§ (2) és (3) bekezdéseivel összefüggésben utalt arra, hogy az ott szabályozott felelősség a lényegét illetően ügyleti (kontraktuális) felelősség, amely az egyik házastársnak a másik házastárs által nélküle kötött ügyleteiért, illetőleg az azokból eredő tartozásokért áll fenn harmadik személyek felé. Ezzel szemben „a deliktuális, kárkötelmi jogviszonyból származó kártérítési követelés” - az elsőfokú bíróság indokolása szerint - „a házastárssal szemben kizárólag a Csjt. felelősségi szabályai alapján nem érvényesíthető”.

Az elsőfokú bíróság ítéletében foglaltak szerint az alperesnek a Csjt. 30.§-a szerinti felelőssége a megállapított tényállás mellett alapvetően azért sem jöhetett szóba, mert az ott szabályozott felelősség az egyik házastársat kizárólag a házastársnak a vagyonközösségük fennállása alatt kötött visszerhes ügyleteiért, illetőleg az azokból eredő tartozásokért terheli. A rendelkezésre álló bizonyítékok mérlegelése alapján pedig az elsőfokú bíróság tényként azt állapította meg, hogy az alperes és **R.I.** között a házassági életközösség már 1997-ben megszakadt, 1999. május 3-án pedig a házastársi közös vagyonukat megosztották. Házastársi életközösség és házassági vagyonközösség hiányában pedig az alperest a felperes felé **R.I.** károkozása miatt helytállási kötelezettség a Csjt. hivatkozott rendelkezései alapján nem terheli.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen a felperes nyújtott be fellebbezést, amelyben a sérelmezett határozatnak a kereseti kérelme szerint történő megváltoztatását kérte. Állítása szerint az elsőfokú bíróság megsértette az eljárási szabályokat, amikor egyes bizonyítékokat tévesen értékelt, másokat pedig figyelmen kívül hagyott. Emiatt tévesen állapította meg a tényállást és az így megállapított tényállásból téves jogi következtetést vont le. Ezért - álláspontja szerint - az elsőfokú bíróság megalapozatlan döntést hozott, amikor a keresetét elutasította.

A felperes hivatkozásai szerint az elsőfokú bíróság megsértette a Pp.3.§ (3) bekezdésében írt tájékoztatási kötelezettségét is, amikor a felperest nem tájékoztatta „a Legfelsőbb Bíróság ilyen tárgyú ügyekben irányadó gyakorlata alapján felmerülő bizonyítási kötelezettségéről” (a bizonyításra szoruló tényekről, a bizonyítási teherről, a bizonyítás sikertelenségének következményeiről) és ezáltal akadályozta az igénye érvényesítésében.

Hivatkozott a fellebbezésében a felperes arra is, hogy az iratok között fellelhető jogerős bírósági büntetőítéletben megállapított tényállás szerint **R.I.** „szerződéskötésre, illetve annak elősegítésére” irányuló ügyvédi tevékenységgel okozott kárt a felperesnek és sértett társainak, amely miatt ők büntető feljelentést tettek. Ha nem indult volna büntető eljárás, akkor a felperes a kártérítés iránti igényét polgári bíróságon keresettel érvényesíthette volna. Ez esetben pedig a felperes **R.I.**-nak, mint károkozónak a jogellenes magatartására

a közöttük „létrejött visszerhes ügyleti szerződéses jogviszonyra, megsértésre, vagy a károkozásra" hivatkozhatott volna, amely esetben megállapítható lenne a Csjt. 30.§ (2)-(3) bekezdése szerinti felelőssége az alperesnek, mint házastársnak a kára megtérítéséért. Mivel **R.I.** az ügyvédi tevékenységét is felhasználva okozott számára kárt, amely ügyvédi tevékenység „a házasság fennállása alatt vélelmezhetően a házassági közös vagyont gyarapító tevékenység volt", ezért az ilyen tevékenységgel összefüggésben keletkezett adósság (a büntető bíróság által megítélt kártérítés) is közös adósságnak minősül, hiszen az ügyvédi tevékenység vállalkozói tevékenység, így az abból eredő tartozás is a házastársi vagyontársaság része.

A felperes fellebbezési állítása szerint az elsőfokú bíróság téves ténymegállapításaival következtetéseivel szemben a rendelkezésre álló adatokból arra vonható le okszerű következtetés, hogy az alperes és **R.I.** között a házastársi élet- és vagyontársaság 1999. évet követően sem szűnt meg. A felperes a fellebbezésében részletesen elemezte az elsőfokú eljárás során kihallgatott tanúk vallomását, kiemelve azokat a részeket, amelyek az élet- és vagyontársaság fennállására vonatkozó saját állítását támasztották alá megítélése szerint. Állította, hogy a **R.I.** által az ügyvédi tevékenysége, mint vállalkozói tevékenység felhasználásával számára okozott kár olyan közös adósságnak minősül, amelynek megtérítéséért **R.I.** mellett a Csjt. 30.§ (2) és (3) bekezdései alapján az alperes is felelősséggel tartozik. A felperes a fellebbezéséhez további olyan okirati bizonyítékokat csatolt, amelyekkel az életközösség és vagyontársaság fennállására vonatkozó állítását kívánta igazolni.

Az alperes a fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását kérte, lényegében annak helyes indokaira hivatkozással. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a rendelkezésére álló bizonyítékokat, tanúvallomásokat helyesen értékelte. Előadta, hogy **R.I.** bűncselekményével összefüggésben semmiféle vagyongyarapodás nem keletkezett. Ebből következően a Csjt. 30.§-a alapján **R.I.**-nak a felperes felé fennálló tartozásáért az alperes semmilyen felelősséggel nem tartozik, deliktualis felelősség pedig nem terheli. A másodfokú eljárásban csatolt okirati bizonyítékokra vonatkozóan az alperes egyrészt arra hivatkozott, hogy azokat a felperes személyiségi jogokat sértve szerezte meg, másrészt arra, hogy azok adataiból a perbeli vita elbírálása szempontjából jelentős következtetések nem vonhatók le.

A fellebbezés nem alapos.

Az elsőfokú bíróság a tényállást a perbeli vita elbírálásához szükséges tényeket illetően feltárta. A felperes keresetét elutasító ítéletét pedig helytálló jogi következtetést levonva hozta meg. A helyes érdemi döntés indokai azonban csak részben helytállóak. Etekintetben az ítélet pontosításra szorul annyiban, hogy a felperes keresete helyesen abból az indokból utasítandó el, amelyre az elsőfokú bíróság az ítélete indokolásában „pusztán utalt". A Debreceni Ítéltábla a felperes fellebbezésében foglaltakkal összefüggésben az alábbiakat emeli ki.

A Pp. 3.§ (1) és (2) bekezdése, valamint a Pp. 215.§ (1) bekezdése szerint a felperesi igény elbírálásának alapja a kereset. A Pp. 3.§ (2) bekezdése szerint a bíróság a

keresethez kötve van. A perben hozott döntése tehát nem terjedhet túl a kereseti kérelmen, illetőleg az ellenkérelmen (215.§).

[A kereset az alanyi (anyagi) jog bírósági érvényesítésének eszköze. A kereset tárgya az érvényesíteni kívánt jog (jogviszony), a kereset tartalma a bíróság döntésére vonatkozó határozott kérelem. A keresetlevél pedig a keresetet és a per megindításához szükséges más adatokat tartalmazó beadvány.]

A jelen ügyben a felperes az alperessel szembeni keresetét a keresetlevelében és az elsőfokú eljárás során mindvégig a **R.I.** által a sérelmére elkövetett bűncselekményre, az azzal összefüggésben neki okozott kár megtérítésére vonatkozó jogerős büntető bírósági ítéletben megállapított felelősségre, és arra a tényre alapozta, hogy a cselekmény elkövetésének időpontjában **R.I.** és az alperes házastársak voltak.

A keresettel érvényesíteni kívánt jog jogszabályi alapjaként a felperes az elsőfokú eljárásban is és a fellebbezésében is a Csjt. 30.§-ának (2) és (3) bekezdéseire hivatkozott.

A Csjt. 30.§ (2) és (3) bekezdései valóban felelősségi szabályok, mert az egyik házastárs által a vagyoni közösség fennállása alatt egyedül kötött ügyletért a másik, az ügyletben részt nem vevő házastárs felelősségét és annak feltételeit állapítják meg. Helyesen mutatott rá azonban arra az elsőfokú bíróság, hogy a Csjt. 30.§ (2) és (3) bekezdései alapján a házastárs felelőssége kizárólag az ügyleti felelősség alapján felmerülő kötelezettségekre korlátozódik.

A Csjt. 30.§ (3) bekezdésében az egyik házastárs ügyletéért a másik házastársra rótt felelősség járulékos kötelezettség, hiszen e felelősség keletkezésének előfeltétele az, hogy az egyik házastárs ügyletkötése révén kötelezettség (főkötelezettség) jöjjön létre. A felelőssé tett házastárs kötelezettsége, annak tárgya, tartalma és mennyisége az ügyletkötő házastárs kötelezettségéhez igazodik.

A házastárs felelőssége azonban kizárólag az úgynevezett kontraktuális (szerződésszegési) jellegű, ügyleti felelősség alapján felmerülő kötelezettségekre korlátozódik. Nem felelős azonban a szerződő házastársat az úgynevezett deliktuális (szerződésen kívüli) jellegű felelősség alapján terhelő tartozásokért. Nem terjed tehát ki a felelősség - egyebek mellett - a szerződő házastárs által a harmadik személyeknek jogellenesen okozott károk megtérítésére. Az ilyen károk károsultnak történő megtérítésére, a másik házastárs a Csjt. egyéb rendelkezései alapján sem kötelezhető, még akkor sem, ha az adott tartozás a házastársak egymás közötti, belső jogviszonyában közös adósságnak minősül.

Téves volt a felperesnek az a fellebbezési hivatkozása is, amely szerint a Legfelsőbb Bíróság gyakorlata lehetővé teszi, hogy a házastárs felelőssége a másik házastárs által harmadik személynek bűncselekménnyel okozott kár megtérítéséért a Csjt. 30.§ (2), (3) bekezdése alapján megállapítható legyen. A Legfelsőbb Bíróság ugyanis a Bírósági Határozatok című folyóiratban közzétett eseti határozataiban, a Csjt. 30.§ (1)-(5) bekezdéseinek helyes értelmezését mindenkor a fentiek szerint fejtette ki, rámutatva ugyanakkor arra, hogy a házasság fennállása alatt az egyik házastárs által harmadik személynek bűncselekménnyel okozott kár meghatározott feltételek fennállása esetén a házastársak belső jogviszonyában közös adósságnak minősíthető. A tartozás közös adósságnak minősítése azonban csak a házastársak egymás közötti viszonyára tartozó kérdés, tehát abból sem vonható le olyan következtetés, hogy a házastársak belső jogviszonyában (esetleg) közös adósságnak minősülő tartozásáért az annak okozásában

részt nem vett másik házastárs felelősségét harmadik személlyel szemben meg lehet állapítani a Csjt. 30.§ (2) és (3) bekezdései alapján.

A házastársak és a harmadik személyek közötti külső jogviszonyban azonban az úgynevezett deliktuális jellegű kárfelelősség esetén nem a Csjt., hanem az adott külső jogviszonyra irányadó jogág szabályai alapján kell megítélni azt, hogy a másik házastárs felelőssége megállapításának a jogalapja a harmadik személy károsulttal szemben fennáll-e és igenlő esetben meddig terjed annak mértéke.

Ebből következően megállapítható a másik házastársnak az adós házastárssal való egyetemleges felelőssége a károsulttal szemben, a Ptk. 339.§ (1) és 344.§ (1) bekezdései alapján, ha a károkozásban mindketten részt vettek valamilyen minőségben (társtettesként, bűnsegédként). A Ptk. 361.§ (1) bekezdése alapján pedig akkor, ha az adós házastárs által elkövetett bűncselekményből származó haszon a felek közös vagyonát gazdagította, hiszen e gazdagodás fele részét - a házastársak egymás közötti jogviszonyára irányadó Csjt. szabályai szerint - a másik (nem adós) házastárs szerezte meg, köteles ezért ezt az előnyt a jogalap nélküli gazdagodás szabályai szerint a károsultnak visszatéríteni. [E törvényhely alkalmazása esetén viszont az előny visszatérítéséért való felelősség mértéke nem korlátozható a Csjt. 30.§ (3) bekezdése szerinti mértékre. Tehát az nem csak a házastársat a közös vagyonból megillető rész erejéig állhat fenn (Bíróági Határozatok 2000. évi 546. sorszámú jogeset).]

A felperesnek a jelen per során olyan tényállítása soha nem volt, hogy a **R.I.** által a sérelmére elkövetett bűncselekménnyel összefüggésben (annak eredményeként) a volt házastársaknál vagyonszaporulat keletkezett. Értelemszerűen ezért arra sem tett a felperes tényállítást, hogy valamilyen vagyonszaporulat **R.I.** és az alperes házassági közös vagyonába került volna, vagy azt ők közösen élték fel. Ilyen körülményre utaló egyéb perbeli adat hiányában pedig a bíróságot etekintetben sem tényállás-megállapítási, sem döntési kötelezettség sem terhelte.

Alaptalanul állította a felperes a fellebbezésében azt is, hogy az elsőfokú bíróság a Pp. 3.§ (3) bekezdésében meghatározott tájékoztatási kötelezettségének megsértésével, tehát eljárási szabálysértéssel hozta meg az ítéletét amiatt, hogy a felperest nem tájékoztatta az utóbbi kérdéskörrel összefüggésben az általa bizonyítandó tényekről, bizonyítási kötelezettségről és a bizonyítatlanság következményéről.

A Pp. 3.§ (2) bekezdésének, 215.§ (1) bekezdésének, valamint 3.§ (3) bekezdésének egybevetéséből ugyanis az következik, hogy a bíróságnak a fél keresetét a fél tényállításainak alapulvételével kell elbírálnia. A bíróságnak a Pp. 3.§ (3) bekezdésében előírt (és csak az eljárási jogokra, kötelezettségekre vonatkozó) tájékoztatási kötelezettsége is a fél tényállításaihoz (és az ellenérdekű fél védekezésbeli állításaihoz) igazodik. A bíróság tehát anyagi jogi jogokról az anyagi jogi jogszabályok tartalmáról tájékoztatást még a jogi képviselő nélkül eljáró félnek sem adhat. Az ezzel ellentétes eljárás ugyanis sértene a törvény előtti egyenlőség és a bíróság részrehajlásmentes eljárásának garanciális szabályát.

Mindezekből következően nem sértette meg az elsőfokú bíróság a Pp. 3.§ (3) bekezdésében írt tájékoztatási kötelezettségét, amikor a felperest nem oktatta ki arra, hogy az alperessel szemben alappal csak akkor érvényesíthet kártérítési igényt, ha vagy azt állítja (és bizonyítja), hogy az alperes házastársa, **R.I.** bűncselekményt megvalósító magatartása folytán a házastársa házassági közös vagyonát gyarapító vagyonszaporulat keletkezett, vagy azt, hogy az alperes közvetlenül, a saját felróható magatartása alapján felelős (valamilyen mértékben) a károkozásért. Az ilyen tartalmú tájékoztatás ugyanis a felperes által érvényesíthető anyagi jogi jogosultságaira vonatkozna, amelyet a jogszabály nem tesz lehetővé.

A felperes perbeli tényelőadásainak figyelembevételével azonban a bíróságnak hivatalból vizsgálnia kellett, hogy az alperes a felperes javára a Csjt-n kívüli más anyagi jogi jogszabály alapján nem marasztalható-e, tekintettel arra, hogy a bíróságot a fél által megjelölt jogcím nem köti. (A bíróság feladata ugyanis a kereseti kérelem alapjául szolgáló jogviszony elbírálása és a döntését nem akadályozhatja az, ha a felperes a követelésének jogcímét helytelenül (tévesen) jelöli meg. A jogcím esetleges téves megjelölése miatt tehát a kártérítésre irányuló kereseti követelés nem utasítható el a felek jognyilatkozataihoz való kötöttség ellenére.

Az esetleges más jogcím vizsgálatára azonban csak a felek tényállításai keretén belül volt lehetőség.

A büntető bíróság **R.I.**-nak a felperessel szembeni kártérítési felelősségét az ítéleti tényállásban megállapított büntetőjogilag értékelt magatartása alapján állapította meg. A jogerős büntető ítéletben megállapított tényállás szerint **R.I.** a felperesnek azzal a magatartásával okozott kárt, hogy több esetben készített ügyvédként hamis tartalmú okiratot, amelyek felhasználásával a felperest mások tévedésbe ejtették, illetve tévedésben tartották.

Nincs ugyanakkor annak megállapítására alkalmas olyan peradat, amely szerint **R.I.** e cselekményei kapcsán az alperes és a felperes között bármilyen kötelmi jogviszony kialakult volna. Ilyen jogalapon tehát az alperes felelősségének kérdése szóba sem kerülhetett.

Annak eldöntésekor pedig, hogy az alperesnek a házastársa károkozásáért való felelőssége megállapításának a jogalapja a felperessel, mint károsulttal szemben más, a Csjt-n kívüli jogszabályi alapon a perbeli ténymegállapítások alapján fennállhat-e, a Ptk-nak a kártérítésre vonatkozó általános rendelkezései irányadók.

A Ptk. 339.§ (1) bekezdése és a 344.§ (1) bekezdése szerint az alperes kártérítési felelőssége a felperessel szemben akkor lenne megállapítható, ha a felperes kárát jogellenesen ő maga, vagy a volt házastársával közösen okozták volna. E feltételek a jelen perbeli esetben nem álltak fenn, illet a felperes maga sem állított.

Közvetlen, vagy közös károkozás hiányában az alperes felelőssége **R.I.** károkozásával kapcsolatban a felperesnél keletkezett vagyonsökkenés miatt, a Ptk. 361.§ (1) bekezdése alapján tehát a jogalap nélküli gazdagodás visszatérítéséért való felelősség szabályai szerint is szóba kerülhetne, azonban csak akkor, ha az alperes a felperes rovására jogalap nélküli vagyoni előnyhöz jutott volna.

A felperes azonban ilyen tényállítást sem az első-, sem a másodfokú eljárás során nem tett, a bíróságot pedig a felperessel szemben - a fent írtak szerint - tájékoztatási kötelezettség sem terhelte erre az anyagi jogi kérdésre vonatkozóan.

Mindezekből következően a felperes perbeli tényállításai alapján, az alperes kártérítési (megtérítési) kötelezettsége a károkozaskor még fennálló házasságra tekintettel, a **R.I.** bűncselekményével okozott kárért a felperessel szemben, sem az általa megjelölt Csjt. 30.§ (2) és (3) bekezdései, sem egyéb (a Ptk. 339.§, 361.§) jogszabályi alapokon nem állapítható meg.

A felperes perbevitt igényére vonatkozóan tehát az elsőfokú bíróság helyesen határozott. A keresetet elutasító érdemi döntés azonban az ítélet utalásként közölt indokok alapján volt helytálló. Erre tekintettel az elsőfokú bíróság ítéletének indokolásában kifejtett további, az alperes és a volt házastársa közötti élet- és vagyonközösségével összefüggő megállapítások, valamint az azokra vonatkozó tényekre, körülményekre történt hivatkozások a perbeli vita eldöntéséhez szükségtelenek voltak. Ezért a másodfokú bíróság az érdemben helyes elsőfokú bírósági ítélet indokolásából mellőzte az alperes és **R.I.** életközösségére, vagyonközösségére vonatkozó megállapításokat, valamint az azokkal összefüggő bizonyítékok felsorolását, azok értékelésével együtt.

Mindezekre tekintettel a Debreceni Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta a Pp. 253.§ (2) bekezdése alapján, az ítélet indokolásának a fentiek szerinti módosításával.

A felperes fellebbezése eredménytelen volt. Ezért a Pp. 78.§ (1) bekezdése alapján maga köteles viselni az ügyvédi munkadíjból eredő saját másodfokú perköltségét, valamint köteles megtéríteni az alperes ügyvédi munkadíjból származó másodfokú perköltségét is, amelynek összegét a Debreceni Ítéltábla a Pp. 79.§ (1) bekezdése alapján hivatalból határozta meg, „A bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről” szóló, módosított 32/2003. (VIII.22.) IM. rendelet 3.§ (2) bekezdésének a.) pontjában és az (5), (6) bekezdéseiben foglaltak, valamint annak figyelembevételével, hogy az alperes jogi képviselője - nyilatkozata szerint - Áfa fizetésére nem köteles.

Debrecen, 2007. március 28.

Erőss Károlyné Dr. Vajvoda Ildikó sk. a tanács elnöke, Dr. Riczu András sk. előadó bíró, Dr. Szűcs Lajos sk. bíró